

NGHỀ DỆT CỦA NGƯỜI THÁI Ở TÂY BẮC TRONG CUỘC SỐNG HIỆN ĐẠI (*)

LÊ PHẠM NGỌC QUỲNH

Người Thái là dân tộc đông thứ 2 trong 53 dân tộc thiểu số ở Việt Nam. Theo Tổng điều tra dân số năm 1999, dân tộc Thái có 1.328.725 người, chủ yếu sinh sống ở Tây Bắc, Thanh Hoá và Nghệ An. Họ thường cư trú ở những thung lũng màu mỡ và canh tác ruộng nước; có giao lưu, tiếp xúc và ảnh hưởng văn hoá đến các dân tộc khác trong vùng. Vì thế, nghiên cứu văn hoá Thái sẽ có nhiều ý nghĩa, góp phần giữ gìn và bảo tồn những giá trị văn hoá truyền thống tốt đẹp của tộc người này.

Cho đến nay, đã có nhiều nhà khoa học quan tâm đến văn hoá Thái, song nghiên cứu nghề dệt truyền thống của tộc người Thái lại chưa được quan tâm đúng mức. Đây là nghề thủ công cổ truyền, đã và đang góp phần quan trọng vào việc đảm bảo nâng cao đời sống của người dân và phát triển kinh tế, văn hoá, xã hội. Vì thế, tác phẩm *Nghề dệt của người Thái ở Tây Bắc trong cuộc sống hiện đại* của tác giả Nguyễn Thị Thanh Nga đã bổ khuyết cho mảng đề tài này. Khi xem xét nghề dệt của người Thái, tác giả đã nhìn từ góc độ Dân tộc học nhằm lý giải những vấn đề về nguồn gốc và quá trình phát triển của nghề dệt, về các đặc điểm kinh tế - xã hội của người Thái và mối giao lưu kinh tế - văn hoá giữa người Thái với các tộc người khác trong khu vực Tây Bắc.

Với gần 300 trang viết, ngoài phần *Mở đầu*, *Kết luận* và *bản đồ*, *bản vẽ*, *ảnh minh họa*, sách gồm 3 chương:

Chương một: *Vai trò của nghề dệt trong đời sống văn hoá của người Thái ở Tây Bắc*. Chương này, tác giả trình bày đôi nét về đặc điểm địa lý vùng Tây Bắc; những điều kiện tự nhiên nơi người Thái sinh sống; tình hình cư dân; nghề dệt trong đời sống kinh tế, văn hoá, xã hội; sự giao lưu văn hoá qua sản phẩm của nghề dệt truyền thống; mối quan hệ giữa hai nhóm Thái ở Tây Bắc với nhóm Thái ở Mai Châu (Hoà Bình) qua trang phục.

Yếm của nữ Dao Đỏ ở huyện Chiêm Hoá, tỉnh Tuyên Quang

Ảnh: Nguyễn Anh Cường

Chương hai: *Nghề dệt của người Thái ở Mai Châu (Hoà Bình) và Yên Châu (Sơn La)*. Đây là chương nghiên cứu ở hai địa bàn cụ thể. Tác giả trình bày đôi nét về lịch sử phát triển nghề dệt của người Thái, nghề dệt của người Thái ở Yên Châu và Mai Châu, kỹ thuật dệt vải, cách dệt và các loại trang phục cơ bản của người Thái.

Chương ba: *Triển vọng nghề dệt của người Thái Tây Bắc trong đời sống hiện đại*. Chương này tác giả nêu lên vai trò của nghề dệt trong điều kiện kinh tế thị trường và phát triển du lịch ở miền núi Tây Bắc Việt Nam; qua đó nêu lên xu hướng phát triển hiện nay của nghề dệt ở người Thái.

Trong phần *Kết luận*, tác giả khẳng định nghề dệt truyền thống của người Thái đã góp phần vào việc đẩy nhanh đà phát triển kinh tế - xã hội Thái. Sản phẩm dệt của hai nhóm Thái Trắng và Thái Đen có nhiều điểm giống nhau về nguyên liệu và kỹ thuật dệt, nhưng cũng có nhiều điểm riêng, đặc biệt là sản phẩm dệt dùng trong trang phục – thể hiện tính đa dạng, tính tiêu biểu trong văn hoá Thái, tạo nên bản sắc văn hoá của tộc người mà ta cần bảo lưu, gìn giữ và phát huy. Sản phẩm của nghề dệt đã đem lại thu nhập đáng kể cho các hộ gia đình, giúp họ tạo việc làm cho người dân địa phương, tăng thu nhập, góp phần vào công cuộc xoá đói giảm nghèo, đồng thời thiết thực bảo tồn và phát huy bản sắc văn hoá Thái trong điều kiện kinh tế đổi mới. Cho đến nay, nghề dệt truyền thống của người Thái vẫn không ngừng bảo tồn đậm nét đặc điểm văn hoá trong sinh hoạt kinh tế của họ.

Cuốn sách *Nghề dệt của người Thái ở Tây Bắc trong cuộc sống hiện đại* được tác giả trình bày tương đối đầy đủ và hệ thống những đặc trưng truyền thống của nghề

dệt Thái qua hai địa bàn cụ thể là Mai Châu và Yên Châu, góp phần làm sáng rõ phần nào về các đặc điểm kinh tế – xã hội của người Thái và mối quan hệ giao lưu kinh tế – văn hoá giữa người Thái tại địa bàn nghiên cứu với người Thái trong các khu vực khác ở Việt Nam và Đông Nam Á. Những đặc điểm rút ra dựa trên cơ sở phân tích hệ thống những vấn đề nghiên cứu sẽ góp thêm cứ liệu khoa học cần thiết để nghiên cứu văn hoá Thái trong nền văn hoá Việt Nam thống nhất và đa dạng. Trên cơ sở đó, tác giả đưa ra những nhận xét, gợi ý làm cơ sở cho việc gìn giữ và phát huy những giá trị văn hoá của người Thái, thiết thực góp phần vào việc xoá đói giảm nghèo, bảo vệ tài nguyên thiên nhiên, môi trường sống, bảo vệ nền văn hoá của người Thái nói riêng và văn hoá các dân tộc Việt Nam nói chung.

Qua nghiên cứu, tác giả còn đưa ra những đề xuất để phục hồi và phát triển nghề dệt cổ truyền của người Thái ở địa bàn nghiên cứu nói riêng và của người Thái cũng như các dân tộc khác nói chung, nhằm phát huy tiềm năng nội lực của cộng đồng vào chiến lược xoá đói giảm nghèo, tạo việc làm, góp phần vào sự phát triển kinh tế, văn hoá, xã hội, đóng góp thiết thực cho sự nghiệp công nghiệp hoá, hiện đại hoá của đất nước.

Cuốn sách *Nghề dệt của người Thái ở Tây Bắc trong cuộc sống hiện đại* có nhiều tư liệu phong phú, được phân tích, so sánh cụ thể và có sức thuyết phục.

Xin trân trọng giới thiệu cuốn sách cùng bạn đọc.

(*) TS. Nguyễn Thị Thanh Nga. Nxb. Khoa học xã hội, H. 2003, 237 tr., khổ 14,5 x 20,5cm.